

Островська Маріанна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
ORCID: 0000-0001-8810-3810
e-mail: marianna.29.1984@gmail.com

ІННОВАЦІЙНО-ГУМАНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА В. СУХОМЛИНСЬКОГО І РОЗБУДОВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація: У статті розглядаються концептуальні педагогічні ідеї Василя Сухомлинського і актуальні проблеми підготовки вчителів початкових класів до реалізації основних завдань Концепції «Нова українська школа», у контексті Державного стандарту початкової освіти та нового Професійного стандарту вчителя. Показано, що підготовка компетентного вчителя і його ефективна інноваційно-гуманістична освітня діяльність у школі є одним з провідних завдань реформування освіти в Україні. Наголошується, що у процесі реформування освітньої системи, підготовки вчителя нової початкової школи, в освітній діяльності закладів вищої освіти педагогічного спрямування, доречно використовувати новаторську педагогічну спадщину В. Сухомлинського, насамперед його ідеї щодо покращення ефективності навчання, виховання і особистісного розвитку учнів та організації освітнього процесу в сучасній школі. Сучасна реформа освіти у рамках Концепції «Нова українська школа» та прийнятих інституційних документів на її виконання, сприяють більш широкому використанню гуманістичних педагогічних ідей визнаного українського вченого В. Сухомлинського як складових сучасного інноваційного освітнього процесу, що проводять заклади вищої освіти, здійснюючи підготовку майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: початкова школа, педагогічні ідеї В. Сухомлинського, інноваційно-гуманістична спрямованість освіти.

Постановка проблеми. Розпочата, в контексті Концепції «Нова українська школа» (НУШ), реформа спонукає українську освіту, з одного боку, до узгодження структури, змісту та стандартів українського освітнього процесу з європейським, а з іншого – до збереження кращих надбань національної освітньої системи, що завжди домінувала в традиціях українського народу. Перше визначається єдиною політикою країн Європейського Союзу (ЄС) в цих питаннях та їх рекомендаціями, спрямованими на послідовну реалізацію концепції «Європа без кордонів».

Друге проявляється в тому, що ввійти в освітній простір ЄС, Україна намагається шляхом запровадження його ідеології, структур та освітнього змісту (Eurydice portal; Левченко, 2007, с.24) і при цьому прагне зберегти власну національну основу, найперше, педагогічні надбання визнаних усім світом українських класиків психолого-педагогічної науки (Химинець, 2018).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Василь Олександрович Сухомлинський є одним із представників українських вчених, який як теоретик і практик упродовж життя створював свою авторську школу та власним педагогічним досвідом прагнув показати, яким повинен бути вчитель. Для нього вчитель не тільки транслятор знань (носіє компетентностей), не тільки професіонал-предметник, а й носій інтелігентності у високому розумінні цього слова. Він одним з перших педагогів нашого часу писав про те, що учитель має бути людиною, яка не тільки організовує процес пізнання та виховання, а насамперед чергу супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини з урахуванням задатків кожного окремого учня.

Особистість В. О. Сухомлинського, окремі аспекти його педагогічної спадщини стали предметом вивчення науковців як в Україні (М. Я. Антоненко, І. Д. Бех, В. І. Бондар, І. А. Зязюн, В. Г. Кузь, О. Я. Савченко, М. Л. Сметанський, О. В. Сухомлинська та ін.), так і поза її межами (А. М. Борисовський, Б. Ф. Кваша, М. І. Мухін, В. Г. Риндак, С. Л. Соловейчик та інші).

Мета статті – проаналізувати та розкрити гуманістичні ідеї педагогіки В. Сухомлинського, інноваційно-гуманістичну спрямованість сучасних реформ освіти та акцентувати увагу на їх взаємозв'язку, на особливостях фахової та інноваційно-гуманістичної спрямованості підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти.

Вклад основного матеріалу дослідження. Дослідники педагогічної спадщини видатного педагога часто наголошують, що В. Сухомлинський випередив свій час, створивши у другій половині ХХ ст. школу ХХІ століття. Здебільшого ідеї педагогічної концепції В. Сухомлинського є актуальними до сьогоднішнього дня, а окремі з них мають ознаку передбачення. Життєвий шлях і біографія В. О. Сухомлинського демонструють його як особистість, яка здатна не тільки розробляти і впроваджувати, але й боротися за життєздатність і життєіснування педагогічних поглядів. Результати життєдіяльності Павлівської школи давали йому сили вільно висловлювати свої погляди, обстоювати у полеміці власні переконання, всупереч офіційним вказівкам. «У ці роки особистісне предметне стає визначальним у науковій біографії Василя Олександровича. Він не служить своєму часу, а живе в ньому, навіть випереджає його» (Сухомлинська, 2005, с. 382).

Надалі зупинимося на аналізі основних ідей і принципів педагогічної концепції В. О. Сухомлинського, які органічно включені до Концепції НУШ, прийнятої в Україні у 2016 році, та розраховані на впровадження до

2029 року. Наріжний камінь педагогічної концепції В. Сухомлинського – дитиноцентричний принцип. У центрі освітнього процесу – дитина, її розвиток та формування внутрішнього світу (Бех, 2006). Концепція В. Сухомлинського заснована на вічних людських цінностях – добра, справедливості, поваги до батьків, любові до рідного краю та батьківщини. Вчений був переконаний, що прищеплені дитині принципи порядності, справедливості, вміння цінувати честь, формують у дорослої людини правильне сприйняття світу, додають особистості енергії і сил жити по-справжньому, неперервно удосконалювати свої знання, діяти і творити на користь суспільства. Позиція видатного педагога у співвідношенні формули «навчання – виховання» чітка і визначена «...навчання – це лише одна з пелюсток тієї квітки, що називається вихованням у широкому розумінні цього поняття. У вихованні немає головного і другорядного, як немає головної пелюстки серед багатьох, що створюють красу квітки. У вихованні все головне – і урок, і розвиток різнобічних інтересів дітей поза уроком, і взаємовідносини вихованців у колективі» (Сухомлинський, 1977, а, с.54).

Праця як могутній фактор у житті людини посідає одне з основних місць у гуманістичній педагогічній концепції В. Сухомлинського. Учений вважав, що щоденна праця, збагачена теоретичним мисленням, стає джерелом думки, нових відкриттів, з яких народжуються теоретичні узагальнення про закономірності освітнього процесу. Принцип єдності трудового виховання і загального розвитку – інтелектуального, морального, естетичного, фізичного у праці; суспільно корисна спрямованість; раннє залучення до продуктивної праці, її різноманітність, наявність конкретного результату. Учні школи, в якій тривалий час директором працював В. Сухомлинський, щорічно працювали на шкільній ділянці та в плодovому розпліднику, закладали позахисні лісосмуги на Кіровоградщині, рятуючи земельні масиви від ерозії. Нелегка повсякденна робота упродовж всього року потребує певної підготовки і творчості: щеплення різних сортів дерев, досліди з використанням різних видів органічних і неорганічних добрив, боротьба із шкідниками тощо. У Павлівській школі на уроках праці вчилися працювати зі складною технікою-станки і прилади у майстернях, швейні машинки тощо.

Основа гуманістичної концепції В. Сухомлинського – єдність сім'ї і школи в освітньому процесі (педагогіка партнерства). На глибоке переконання вченого, вплив родини на процес формування і зростання учня початкової школи, вирішальний. Перші уявлення про добро і зло, честь і сором, правду і кривду дитина отримує у колі сім'ї. Приклад сімейного життя батьків, на рівні підсвідомості, діти сприймають і в майбутньому використовують у власному житті як еталон для наслідування. За В. Сухомлинським дружна сім'я – найкраща школа для виховання доброти, щирості, чуйності, які засвоюються в процесі щоденного спілкування та взаємодії з дорослим. Щоправда, цьому часто не сприяють дефіцит освіти, педагогічних знань, культури, часу в батьків,

різного роду неочікувані події (неповні сім'ї, хвороби, асоціальна поведінка батьків тощо). Усувати вказані проблеми допомагала створена у Павлиші батьківська школа, в якій батьків навчали основам педагогічної науки, допомагали вибудовувати гармонійні стосунки з дітьми тощо (аналог сучасних центрів психологічної допомоги). Одночасно, для учнів досвідчений педагог створив школу Сердечності: у формі гри школярі займалися виготовленням подарунків-сюрпризів для батьків та однокласників, за результатами праці брали участь у різного роду конкурсах і фестивалях. Систематично у школі проводилися свята Троянди, Квітів, Врожаю, велика увага приділялася відзначенню дня Матері – найулюбленішого свята учнів і батьків. В. Сухомлинський відстоював культ матері як одну із складових концепції гуманізації освіти.

Акцентуючи увагу на тому, що саме школа та її вчителі є рушійною силою розбудови держави і відповідно найбільшою її цінністю, В. Сухомлинський називав учительську професію людинознавством, суть якого – постійне проникнення в складний духовний світ дитини. «Прекрасна риса – повсякчас відкривати в людині нове, дивуватися новому, бачити людину в процесі її становлення – один з тих коренів, які живлять покликання до педагогічної праці» (Сухомлинський, 1976, с.422.). У педагогічній концепції В. Сухомлинського наскрізною ідеєю є твердження, що характер взаємин між учителем і учнями – вирішальний фактор у шкільному вихованні, бо особистість учителя значною мірою позначається на долі його вихованців (Савченко, 2003). Основи гуманістичних стосунків між учителем і учнями були закладені у створеній Школі радості. На переконання В. Сухомлинського, гуманістична концепція може бути зреалізована тільки у школі, в якій працюють фахово підготовлені, творчо налаштовані вчителі (Бех, 2006). Як зазначав В. О. Сухомлинський, справжній колектив там, де є творче ядро вчителів, окрилених великою гуманною ідеєю, в руках яких найбільша з усіх цінностей світу – дитина. Саме «...від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежать її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя» (Сухомлинський, 1977 б, с.420). У книзі «Сто порад учителів» В. О. Сухомлинський подав конкретні безцінні методичні поради вчителів, які можна назвати хрестоматією з методики навчання, виховання і розвитку учня, настільною книгою як для вчителя-початківця, так і для вчителя з багаторічним досвідом роботи. Зазначимо лише окремі з них: знати дитину (без знання душі – освіта сліпа); любити кожну дитину, якою вона є («кожний, хто вирішує присвятити своє життя вихованню дитини, має бути терплячим до дитячих слабостей» (Сухомлинський, 1976, с.423); поважати дитину, її гідність, особистість, бо кожна дитина – неповторна; вірити в дитину («невіру в людину ... назвав би раковою пухлиною недобррозичливості» (Сухомлинський, 1976, с.431); бути доброзичливим до дитини («Добррозичливість педагога означає, насамперед, вміння не допустити, щоб дитина стала поганою, застерегти її

від помилкових кроків»; «Душа дитини має бути підготовлена до виховання ласкою, добротою, сердечністю» (Сухомлинський, 1976, с.423, с.435); забезпечувати індивідуальний підхід кожній дитині (Пам'ятайте, що нема й бути не може абстрактного учня» (Сухомлинський, 1976, с.436); дбайливо ставитись до природи і духовного світу дитини, бо кожна дитина це – неповторний світ; виховувати людське благородство у кожній дитині («Виховання людського благородства в дитячому серці починається з олюднення його ставлення до людей, одухотворення цього ставлення чистими, піднесеними почуттями поваги до людини» (Сухомлинський, 1976, с.546); домагатися створення ненавмисності педагогічного впливу («Однією з умов ефективності педагогічного впливу є обстановка ненавмисності цього впливу. Іншими словами, учневі не треба в кожну дану мить знати, що вчитель його виховує» (Сухомлинський, 1976, с.654).

Основоположною істиною В. О. Сухомлинський вважав твердження про те, що особистість педагога творить особистість учня. Вчений вимагав від учителів: «Добивайтеся того, щоб дитина була в центрі уваги педагогічного колективу, в центрі вашої уваги» (Сухомлинський, 1977 б, с.442). Тому, що «...духовно багата, морально яскрава, інтелектуально самобутня особистість здатна і у вихованцях своїх поважати і виховувати особистість; а безликість знеособлює і вихованців, сіє навколо себе убозтво» (Сухомлинський, 1977 б, с.477).

Реформа української системи освіти. Прагнення розбудувати школу XXI століття, зреалізувати ідеї Концепції «Нова українська школа» (НУШ), спонукає освітян України приймати і здійснювати вкрай важливі, але водночас дуже складні, як у змістовій, так і в організаційній площинах, рішення і заходи. У проєкції на євроінтеграційну перспективу, відповідні освітні інституції ЄС, рекомендують Україні у процесі розпочатої реформи освіти та запровадження Концепції (НУШ), здійснити таке (Химинець, 2018):

структуру освіти, її зміст та інституційний супровід адаптувати до європейських стандартів;

запровадити профільне навчання в школі і від знанневої навчальної парадигми перейти до компетентнісної (для цього потрібно ввести 12-ти річну профільну школу, змінити структуру та реформувати змістову основу освіти, в тому числі і початкової);

сформувати через освіту основи громадянського суспільства (мова насамперед йдеться про ментальність, культуру, демократичні основи співіснування полікультурного середовища тощо).

Державний стандарт початкової освіти (2018) та новий Професійний стандарт учителя за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020 р.) втілюють сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. Професійний стандарт дозволяє вчителям визначати орієнтири власного професійного розвитку, а також

запобігає ризикам необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей вчителів під час їхньої атестації та сертифікації (Островська, 2021).

Передумови реформування освіти. Нинішня система української початкової освіти гранично раціоналізована і вербалізована і, як наслідок, із неї вихолощено ефектно-емоційну й гуманістичну складові процесу навчання. Форми, методи, зміст освіти, зберігаючи традиційні для індустріального суспільства цілі, способи і засоби реалізації, суперечать новим тенденціям, зорієнтованим на компетентнісну навчально-виховну парадигму. Це часто призводить до формування наповненого певними знаннями, але бездуховного індивіда. Позитивне розв'язання цієї проблеми вбачається в наданні пріоритетності інноваційно-гуманістичній складовій в освітньому процесі.

Проблема зводиться до того, що традиційна українська школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок від покоління до покоління, від учителя до учня, не встигає за темпами їх нарощування. Така школа недостатньо розвиває здібності, необхідні учням для того, аби самостійно самовизначитися у глобалізованому та надзвичайно динамічно змінному світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними, конкурентоспроможними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання дітей активно вчитися, несформованість ціннісного ставлення до власного розвитку, освіти та соціуму в цілому. У майбутньому в несформованій особистості виникають проблеми з вибором фаху та в поведінці на ринку праці. Все це негативно впливає на темпи соціально-економічного розвитку багатьох сучасних країн (Химинець, 2009, с.8-20).

Під інноваційним розвитком початкової освіти слід розуміти комплекс створених і запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає чітко спланованих системних дій з боку всіх владних та освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики (Химинець, 2009, с.40).

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення та прогнозування на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на активні та конструктивні дії в швидко змінних ситуаціях та перепоповненню різноманітною інформацією в світі. Інноваційна освіта має забезпечити кожному, хто навчається, оптимальні можливості розумового і фізичного розвитку та підготовки до життя у глобалізованому світі (Химинець, 2009, с.44-48):

знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності;

досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних і організаційних умінь та навичок, необхідних для подальшої освіти та самоосвіти;

досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до подальшого навчання та життя в умовах соціально-економічного прогресу;

досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Наголошуючи на особливій ролі учителя початкової школи як носія нових знань, усвідомленого ретранслятора створеної попередніми поколіннями інформації, творця та вихователя гуманістичних ідеалів, слід орієнтувати початкову освіту у річище інноваційно-гуманістичної спрямованості навчально-виховного процесу. Для досягнення цього в основу навчально-виховного процесу закладаються об'єктивно існуючі загальні положення і принципи сучасного співіснування далеко не однорідної (за національними ознаками, релігійними уподобуваннями, мовою, статками тощо), як європейської спільноти в цілому, так і української, зокрема. Серед них, насамперед доречно виділити такі:

духовний принцип, в основі якого закладено поняття про гармонійне співіснування людини, суспільства і розумно та прагматично збудованого світу. Згідно з цим принципом початкова освіта має формувати систему ідеалів, які народжують прагнення і волю до цілепокладаючого життя в полікультурному суспільстві за загально визнаними принципами людської моралі і законами природи;

гуманістичні і демократичні засади, які передбачають розвиток здібностей, творчої потенції, загальних і фахових компетенцій особистості в ім'я активного процесу життєтворення та прогресивного розвитку соціуму;

комунікативний принцип, що спрямований на сучасне науково обґрунтоване розуміння себе, світу і свого місця у країні, у світовій спільноті та реально існуючому природному середовищі;

особистісно діяльнісні мотиви, спрямовані на мотивоване фахове зростання та реалізацію себе як особистості і частини реально існуючого динамічно змінного світу.

Під гуманізацією навчально-виховного процесу слід розуміти перехід від авторитарної педагогіки – педагогіки тиску на особистість, що заперечує загальну гуманістичну цінність свободи як можливість самоактуалізації творчості, ігнорує проблему міжособистісних стосунків між учителем і учнем – до особистісно-орієнтованої педагогіки, яка абсолютного значення надає особистій свободі й умінню індивіда

планувати, прогнозувати і контролювати свою діяльність, вчинки, особисте життя, утвердженню гуманних стосунків між учасниками педагогічної взаємодії (Химинець, 2009). Гуманізація змісту початкової освіти передбачає передусім посилену увагу до дитини, як особистості загалом, створення найбільшого сприяння розвитку всіх її здібностей, розумових, фізичних і моральних якостей (Бех, 2006). Пріоритетна роль у гуманізації початкової школи належить мовній, літературній, естетичній освіті, людинознавчим курсам, завдяки яким учні краще пізнають навколишній світ і себе та свою роль у ньому, оволодівають уміннями самоорганізації, саморегуляції у суспільних і природничих вимірах. Основною функцією навчання при цьому стає формування основ всебічно розвиненої особистості з високим рівнем інтелекту, мотивованими і високими громадсько-значущими цілями й ідеалами, готової до подальшого навчання, життя і діяльності в дуже конкурентному та конфліктному світі.

Інноваційно-гуманістичне спрямування початкової освіти.

Важливими змінами, передбаченими Державним стандартом початкової загальної освіти та Професійним стандартом вчителя початкової школи є забезпечення наступності змісту дошкільної, початкової та середньої загальної освіти, а також упровадження особистісно зорієнтованого підходу в навчально-виховний процес у початкових класах. Інноваційно-гуманістична спрямованість початкової освіти у своїй основі дозволяє формувати в особистості основи європейської ментальності, патріотизму та цивілізованих розумінь всіх процесів, які відбуваються в світі і, зокрема, в країні проживання та сприяє формуванню громадянського суспільства. Власне, ці положення і принципи визначають парадигму особистісно зорієнтованого навчання, яке базується на вічних цінностях процесу пізнання і прагненні особистості до самовдосконалення, духовного і фізичного розвитку, а отже і створюють основу для розбудови громадянського суспільства (Островська, 2021).

Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи.

Сучасний учитель, крім загальних і фахових компетенцій, наукового світогляду, має досконало володіти організаційно-педагогічними (організованість та послідовність в діях, педагогічний такт, об'єктивність в оцінюванні тощо), моральними (чесність, справедливість, повага до учнів тощо) та комунікативними (вміння встановлювати контакт та слухати, педагогічний та психологічний такт тощо) компетенціями. Найперше вчитель має бути спеціалістом з людського розвитку, а не просто вчителем початкових класів. Сучасний вчитель має бути обізнаним не тільки з науково-методичними прийомами, формами та інноваційними технологіями навчання, які використовуються в початковій школі, основами вікової дитячої психології та інклюзивної освіти, але й з теоретичними основами педагогічного впливу на батьків, відпрацювання і перевірки на практиці форм і методів поняття «педагогічна культура батьків». Фахово підготовлений вчитель, який сповідує ази інноваційно-гуманістичної педагогіки, має вміти працювати з батьками

учнів, громадою, де знаходиться школа, діючими на її території громадськими інституціями (Островська, 2021).

Висновки і перспективи подальших розвідок Проголосивши бажання євроінтегруватися, Україна зобов'язалася здійснити освітні реформи відповідно до європейського виміру в освіті. У зв'язку з цим реформи в національній системі освіти скеровуються на створення спільних з ЄС стратегій розвитку освіти, орієнтованих на: забезпечення доступності та рівності освіти, профілізацію та компетентнісну парадигму освіти, підвищення якості освіти та її ефективності, розвиток мобільності освітян, їх загальних і фахових компетентностей.

Особлива роль у цих процесах відводиться системі початкової ланки освіти, яка в парадигмі освіта упродовж всього життя та європейського освітнього виміру, покликана активно сприяти євроінтеграційній політиці України. Інноваційно-гуманістичні підходи до освітнього процесу та реалізація компетентнісної парадигми скеровують сучасну вищу освіту на професійну підготовку майбутнього вчителя, здатного в освітньому процесі до формування людини-громадянина, для якої громадянське суспільство стане середовищем, де вона сповна зреалізує свої права й свободи, розкриє свої можливості, чим усвідомлено буде задовольняти власні інтереси та потреби суспільства в цілому. Велику педагогічну спадщину освітянина-гуманіста В. Сухомлинського доречно творчо та відповідно до вимог часу використовувати як в освітньому процесі ЗВО, так і ЗЗСО, зокрема і початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бех, І. (2006). *Виховання особистості. Сходження до духовності*. Київ: Либідь. 273 с.

Державний стандарт початкової освіти (2018)// (Постанова КМ України № 87 від 21.02.2018 р.): URL: <http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/> [Дата звернення 18.07.2021].

Eurydice portal: URL: http://acea.ec.europa.eu/education/Eurydice/index_en.php [Дата звернення 20.04.2021].

Левченко, Т. (2007) *Європейська освіта: конвергенція та дивергенція*. Вінниця: Нова книга, 2007. 656 с.

Островська, М. (2021). *Інноваційно-гуманістична основа підготовки майбутніх учителів до роботи в початковій школі м. Переяслав* – С. 75–77

Островська, М. (2021). Інноваційно-гуманістичне спрямування підготовки майбутніх учителів початкової школи у ЗВО // *Науковий журнал «Virtus»*. Україна-Канадаю С.104–110

Професійний стандарт вчителя початкових класів (2020)//Реєстр професійних стандартів (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020 № 2736)

Савченко, О. (2003). Гуманізм педагогіки Василя Сухомлинського. *Освіта України*. 19 серп. № 62/63). С. 5.

Сухомлинська, О. (2005). Василь Олександрович Сухомлинський – наукова біографія// *Укр. пед. в персоналіях*: у 2-х томах. Київ: Либідь, 2005. Т.2, С. 380-386.

Сухомлинський, В. (1977 а). *Павльська середня школа. Вибрані твори у 5 томах*.Т.4. Київ: Радянська школа. С.7–302.

- Сухомлинський, В. (1976). *Сто порад учителеві. Вибрані твори у 5 томах.* Том 2. Київ: Радянська школа, 1976. с.419–657.
- Сухомлинський, В. (1977 б). *Розмова з молодим директором. Вибрані твори у 5 томах.* Т.4. Київ: Радянська школа. с.303–629.
- Химинець, В.(2018). Оновлення початкової ланки освіти в контексті євроінтеграційної політики України. *Учитель початкової школи.* № 9. с. 3–5.
- Химинець, В. (2010). Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти// *Педагогіка і психологія.* № 3. с.15–24.
- Химинець, В. (2009). *Інноваційна освітня діяльність*, Тернопіль: Мандрівець. 360 с.

REFERENCES

- Bekh, I. (2006). *Vykhovannia osobystosti. Shkhozhennia do dukhovnosti.* [Education of personality. Ascent to spirituality]. Kyiv: Lybid. 273 s. [in Ukrainian].
- Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity* [State standard of primary education]. (2018). // (Postanova KM Ukrainy No 87 vid 21.02.2018). URL: <http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/> [Data zvernennia 18.07.2021]. [in Ukrainian].
- Eurydice portal:* URL: http://acea.ec.europa.eu/education/Eurydice/index_en.php [Data zvernennia 20.04.2021]. [in English].
- Levchenko, T. (2007). *Yevropeiska osvita: konverhentsiia ta dyverhentsiia.* [European education: convergence and divergence]. Vinnytsia: Nova knyha, 2007. 656 s. [in Ukrainian].
- Ostrowska, M. (2021). *Innovatsiino-humanistychna osnova pidhotovky maibutnikh uchyteliv do roboty v pochatkovii shkoli m. Pereiaslav* [Innovative-humanistic basis of preparation of future teachers for work in primary school of Pereyaslav]. s. 75–77. [in Ukrainian].
- Ostrowska, M. (2021). Innovatsiino-humanistychnе spriamuvannia pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly u ZVO [Innovative-humanistic direction of training future primary school teachers in IHE] // *Naukovyi zhurnal "Virtus"*. Ukraina-Kanada . s.104–110. [in Ukrainian].
- Profesiyni standart vchytelia pochatkovykh klasiv* [Professional standard of a primary school teachers]. (2020). //Reiestr profesiynykh standartiv (Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 23.12.2020 No 2736) [in Ukrainian].
- Savchenko, O. (2003). Humanizm pedahohiky Vasylia Sukhomlynskoho {Humanism of pedagogy of Vasyl Sukhomlynskyi}.. *Osvita Ukrainy.* 19 serp. No 62/63. S. 5. [in Ukrainian].
- Sukhomlynska, O. (2005). *Vasyl Oleksandrovykh Sukhomlynskyi – naukova biohrafiia* [Vasyl Oleksandrovykh Sukhomlynsky - scientific biography]. // Ukr. ped. v personaliiakh: u 2-kh tomakh. Kyiv: Lybid, 2005. T.2, s. 380–386. [in Ukrainian].
- Sukhomlynskyi, V. (1977 a). *Pavlyska serednia shkola. Vybrani tvory v 5 tomakh.* [Pavlyska Secondary School. Selected works in 5 volumes]. T.4. Kyiv: Radianska shkola. s.7–302. [in Ukrainian].
- Sukhomlynskyi, V. (1976). *Sto porad uchytelevi. Vybrani tvory v 5 tomakh.* [One hundred tips for teachers. Selected works in 5 volumes]. Tom 2. Kyiv: Radianska shkola, 1976. s. 419–657. [in Ukrainian].
- Sukhomlynskyi, V. (1977 b). *Rozмова z molodym dyrektorom. Vybrani tvory u 5 tomakh.* [Conversation with a young director. Selected works in 5 volumes]. T.4. Kyiv: Radianska shkola. s. 303–629. [in Ukrainian].

Khymynets, V. (2018). *Onovlennia pochatkovoï lanky osvity v kontekstii yevrointehratsiinoï polityky Ukrainy* [Renewal of primary education in the context of Ukraine's European integration policy]. *Uchytel pochatkovoï shkoly*. No 9. s. 3–5. [in Ukrainian].

Khymynets, V. (2010). *Innovatsiino-humanistychnye spriamuvannia suchasnoï osvity* [Innovative and humanistic direction of modern education]. // *Pedahohika i psykholohiia*. № 3. s.15–24. [in Ukrainian].

Khymynets, V. (2009). *Innovatsiina osvitalia diialnist*. [Innovative educational activities]. Ternopil: Mandrivets. 360 s. [in Ukrainian].

INNOVATIVE-HUMANISTIC PEDAGOGY OF V. SUKHOMLYNSKYI AND DEVELOPMENT OF A NEW UKRAINIAN PRIMARY SCHOOL

Marianna Ostrovska

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD),

Associate Professor at the Department of Pedagogy and Psychology,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher
Education,

Berehovo, Ukraine

ORCID: 0000-0001-8810-3810

e-mail: marianna.29.1984@gmail.com

Abstract: The article considers the conceptual pedagogical ideas of Vasyl Sukhomlynskyi and current problems of training primary school teachers to implement the main tasks of the Concept “New Ukrainian School” in the context of the State Standard of Primary Education and the new Professional Standard of Teacher. It is shown that the training of a competent teacher and his effective innovative and humanistic educational activity at school is one of the leading tasks of education reform in Ukraine. It is emphasized that in the process of reforming the educational system, teacher training of a new primary school, in the educational activities of higher education institutions, it is appropriate to use the innovative pedagogical heritage of V. Sukhomlynsky, especially his ideas to improve the effectiveness of education, upbringing and personal development. in a modern school. Modern education reform within the Concept of “New Ukrainian School” and adopted institutional documents for its implementation, contribute to the wider use of humanistic pedagogical ideas of recognized Ukrainian scientist V. Sukhomlynskyi as part of the modern innovative educational process conducted by higher education institutions training future primary school teachers. The modern teacher must be familiar not only with scientific and methodological methods, forms and innovative learning technologies, the basics of age psychology and inclusive education, but also with the theoretical foundations of pedagogical influence on parents, have the concept of “pedagogical culture of parents”. A professionally trained teacher who professes the basics of innovative humanities pedagogy should be able to work with parents, the community in which the school is located, public institutions operating on its territory, be a specialist in human development, not just a primary school teacher.

Keywords: primary school, pedagogical ideas of V. Sukhomlynskyi, innovative-humanistic orientation of education.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2021р.